

Új honalapító magyarok között a baracspusztai homokon

A település 20 családi házába 146 gyermek költözködik be

Baracspuszta, június 22.

A kun táj, amelyen kocsink a Duna-Tisza között suttogó akácok, felborzolt jegenyék, ősi településü, nagy borókaerdők mentén szalad, kedves és szívderítő. A Péter-Pál előtti, napfényes idő színeiben dúslakodó halmok, oázisszerű nyárfások emlékeztetnek a Dunántúl békét lehellő, lankás vidékeire.

Pedig itt nem a fekete, könnyű termő-

mény erővel nekifeküdtek a homoknak. Ezek az emberek, valamint utódaik, meszsze minden kultúrától, ősi település módjára dolgoztak, teljesen magukra hagyatva s keserves esztendőik után legyőzték a homokot. Annyira kívül voltak a világon, hogy még a közigazgatás közösségében sem éltek, pedig az itt küzködő, színmagyar becsületes nép a legszebb kivirágzása a fajtájának. Tíz-tizenöt gyermekes, dolgo-

föld az úr, hanem a végtelenbe terpeszkedő homok!

Elhagyatott buckákkal, a makacs homokkal kell szinte emberfeletten megbirkózni annak, aki itt életet, búzát, rozsot, árpát, tengerit, szőlőt akar elővarázsolni.

A helyen, ahová igyekszünk, *ezelőtt 400 évvel virágzó falu állott: Baracspuszta.* Akkor a törökök és a velük együtt pusztító martalócok felperzselték, eltüntették a föld színéről, abban a szomorú időben, amikor Pest vármegye 200 községe közül csupán 15-öt hagytak meg a dúló hadak. Az elpusztult község helyére később, sok-sok idő múltán jöttek innen is, onnan is magyarok, többnyire nincstelenek, akik ke-

családok élnek itt az „Isten háta megett” és aki meglátja ezeket az egészséges, erős, fejlett, pirosarcú kis tanyai gyermekeket, igaz gyönyörűsége telik a szép emberpalántákban.

Ennek a heroikus életű vidéknek az országgyűlési képviselője *Milotay István dr.* megismerkedett a gyermekáldásban gazdag, a magyarság legjobb tulajdonságaival ékeskedő néppel, gazdákkal, zsellérekkel, napszamosokkal, cselédekkel s *nyomban felhívta a vármegye alispánjának, vitéz Endre Lászlónak a figyelmét arra, hogy a kunságnak ezen a részén olyan derék magyarok élnek, akikkel nagyon is érdemes törődni.*

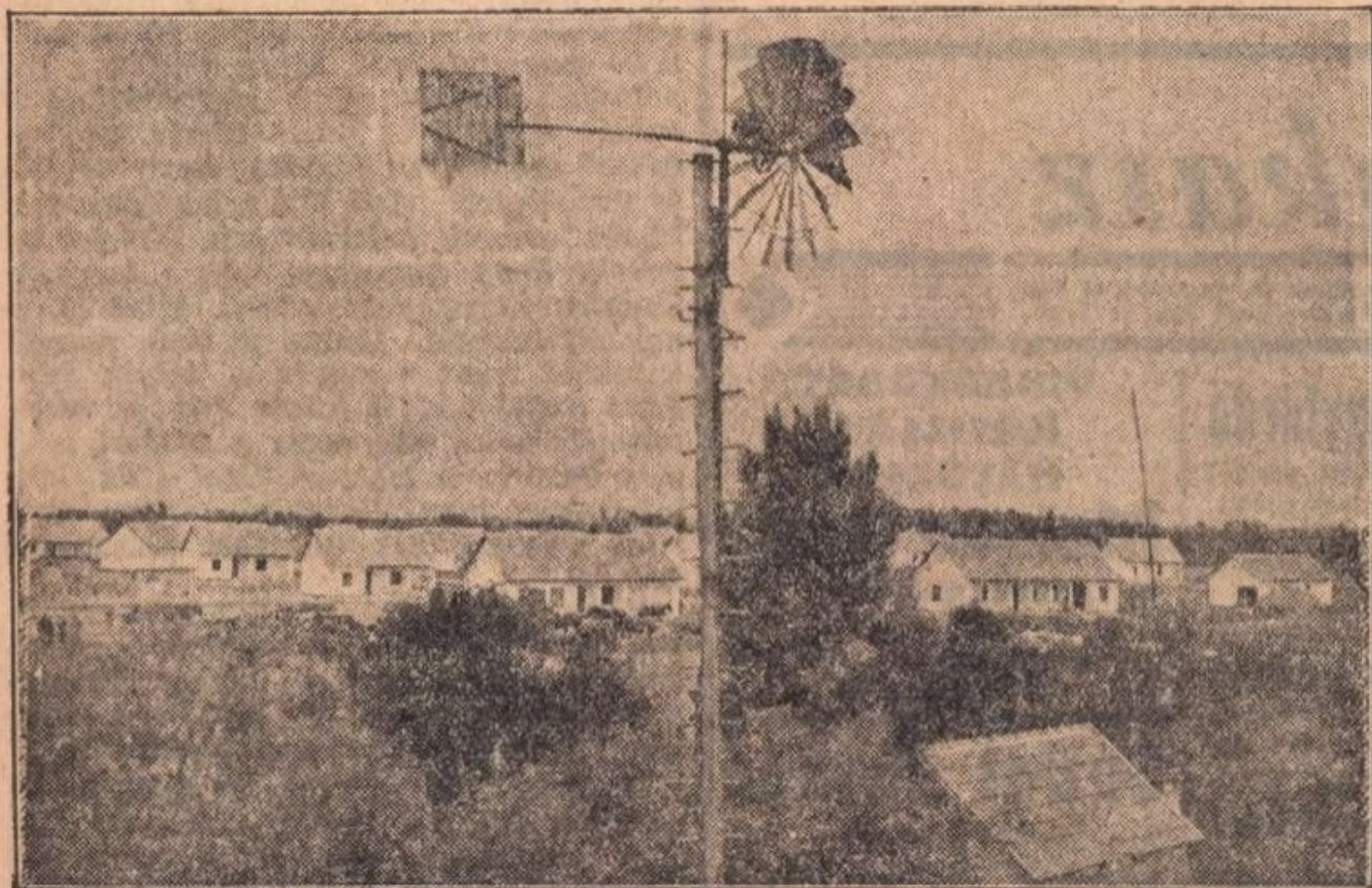

„Nekem csak kilenc gyermekem van...”

Ami ezután történt, azt úgy emlegetik Baracspusztán, mint a csodát. Ezelőtt egy évvel haranglábat szenteltek a pusztán, eljött Milotay Istvánnal Endre László alispán is, aki a fajtáját szerető magyar lelkesedésével elhatározta, hogy felemeli a baracspusztai derék népet s a 400 éve el-

puszta! Levendovszky Tibor, a baracspusztai iskola tanítója találóan úgy jellemzi, ami itt történt:

— Ugy tessék venni, itt, ahol most ezek a pirostetejű házak állnak, régen nem volt semmi, csak a homokos pusztaság. Előbb felállítottak egy keresztet. Ez-

pusztult falu helyén új telepítést alkot.

Mindez ezelőtt egy évvel történt. Most vasárnap, amint kocsink elérte Baracspusztá határát, lovasbandérium fogadta Endre Lászlót és Milotay Istvánt, majd hirtelen piros cseréptetős, hófehérre meszelt, tornácos, takaros szép magyar házak panorámája derült a szemünk elé. Épült itt 20 családi ház, ötszobás, modernül berendezett egészségház, kultúrház, községháza, bikaistálló és pásztorház is. Négy száz év után újból felépült Baracs-

előtt néhány évvel. Ez volt az első lépés. Aztán jött a tanyai iskola. Tavaly jött a harangláb. Az idén pedig megjött a község is...

Már állunk is az iskola előtti térségen, a vasárnapi ünneplőbe öltözött tömegben,

ahol a sokgyermekes anyák, komoly, tiszta tekintetű férfiak, piros és kék pruszlikban magyarruhás leányok várják a látogatókat. Itt van Timár Ambrus tatarszentgyörgyi plébános, Teszáry László főszolgabíró, Hoffmann Ferenc dr. községi orvos, Kovács Pál ladánybenyei plébános, Horváth László főjegyző, Katona József jegyző, Schaaf József földbirtokos, akinek külön érdemei vannak az új honalapítás körül; mert ingyen adott telket, a kultúrház, az egészségház, a bikaistálló, a jegyző-lakás, az iskola és a temető céljaira.

Épp fényképezik a sokgyermekes anyákat. Itt van a 73 éves Deli Sándorné, akinek 18 gyermeke és 36 unokája van.

Kedvesen mondja:

— *Én mindig úgy éltem, ahogy az Istenre néztem.*

A mellette álló nénikének, Gergely La-

josnénak 15 gyereke van.

Igy, szól:

— *Én 14 gyermek után kaptam meg a kitüntetést, az anyák érmét.*

Rámutat egy kedves, magyarruhás kislányra, aki virágcsokrokat adott át Endre Lászlónak és Milotay Istvánnak:

— *Aztán jött a tizenötödik, a Veron. Ő már a kitüntetésen túl érkezett.*

Fényképezés közben egy fejkendősenénike hirtelen kiszalad a csoportból. Rászólnak biztatva:

— *Hová szalad, nénike?*

Zavartan megáll, aztán mosolyogva, szerénykedve így szól:

— *Kérem szépen, énnekem csak kilenc gyermekem van.*

Nyomban megünnepelték a kedves öregasszonyt, aki a 10—18 gyermekes anyák közé, mint „méltatlan“ nem akart odatolakodni...

A dédapa és a dédunoka bölcsője

Általában mosoly, jókedv, derű szinesedik az arcokon mindenütt. Lehet érezni, látni a szemekben, hogy milyen ünnepnapja is van Baracspusztának. Zászlókkal elindul Timár Ambrus plébánossal az élén a körmenet az új település főterén lévő vöröskeresztes kúthoz, ahol a plébános úr felszenteli a honalapító magyarok új hajlékát. Majd Timár Ambrus plébános ünnepi beszédet mond s rámutat arra, hogy ami most Baracspusztán történt, az csodának számít. Majd Endre László alispán szólott a néphez. Elmondta, nem bánta meg, hogy annakidején Milotay István hívására eljött Baracspusztára, sőt boldogsággal, büszkeséggel tölti el az a tudat, hogy itt annyi gyerek él minden családban, mert ha azt akarjuk, hogy a magyarság megállja a helyét a népek harcában, minden családban

legalább négy gyermek kellene, hogy legyen.

A felszentelő ünnepség után megtekintettük a tornácos, pirosra festett házakat. Bemegyünk az egyik portán Kis István házába. Széles ablakos, három tiszta, szépen berendezett szobát látunk. Az egyik a hálószoba, a másik a konyha, a harmadik, amelyet fürdésre használhatnak, mosogatószoba, ahogy itt mondják: „ez a vizes szoba“. Mulatságosan hat, hogy minden bútordarab mögül pöttömnyi, gyönyörűen fejlett kis gyermekek bukkannak elő.

Amint átmegyünk a hálószobába, egészen szokatlan és nagyon érdekes látványra leszünk figyelmesek. Két emeletes gyerekágy áll egymással szemben. Az alsó részbe fér két gyerek, a felső részbe két gyerek, úgy, hogy összesen a két al-

kalmatosság 8 gyermeknek a pihenőhelye. *Az egész emlékeztet a hálókocsik berendezére, mert a felső ágyba kis létrán kell felmenni.* A szülők hálóhelyét egy fallal választják el a gyermekek fekvőhelyétől. A tágas ablakokon zöld zsaluk vannak.

Timár Ambrus főtisztelendő úr oda visz a két ágy közt heverő, szemlátomást *nagyon régi bölcsőhöz:*

— Tessék csak ezt megnézni. *Ebben a bölcsőben feküdt valamikor a dédapa, most pedig a dédunoka fekszik benne.* És ami a legszebb: tessék nézni, *ott a falon a szent család í. ípe...*

Boldog emberek lakják a baracspusztai vadonatúj házakat. Kényelmes *lakbértörlesztéssel* fizetik meg a házak vételárát *20—25 év alatt.* A negyedik gyermek után *10 százalékot* elengednek a bérből. *Minden további gyermek után további 10 százalékot.* *Akinek tíznél több gyermeke van, az már csak a vételár 30 százalékát fizeti meg.*

Mintegy 10.000 holdnyi területen 1800 ember él Baracspusztán. *Most felszabadul a pusztán két zsidóbirtok, mintegy 500 hold.* *Az a kívánsága a baracspusztai napszámosok, zsellérek között osszák fel, akik kitartásukkal, szorgalmukkal valóban megérdemlik.*

Baracspusztára legjellemzőbb az az igen érdekes statisztikai adat, hogy az *újonnan felépült 20 családi házban most összesen 146 gyermek költözködik be.*

Megtekintjük az egészségházat, *higénikus szobáit is, majd a kultúrház, illetve gazdakör helyiségeit, ahol mezőgazdasági előadásokat tartanak.*

Valamennyi családiház mellett *400 négyszögöles kertecske is van baromfiudvarral együtt.*

Varga Géza szövetségi igazgató ellátta magvakkal is az új házak lakóit. Ugyancsak az ő szövetkezete szállította az érdekes emeletes ágyakat is.

Varga Géza feflefordul:

— Hogy mennyire tisztességes, tanulni-vágyó ez a nép, mutatja az is, hogy amikor itt jártam előadást tartani, egy ötholdas gazda hozott ide engem szekéren. Természetesen, *ki akartam fizetni a neki járó fuvarpénzt, 12 pengőt. Nem fogadta el.* Pedig ötholdas gazdának nagy pénz az. Csak annyit mondott: *az úr idejött tanítani bennünket, hogy jobbat, többet tudjunk termelni, aztán még elvegyük a pénzét is.* Megható, hogy télen 30 km körzetből, 30 fokos hidegbe, bejön 70—80 gazda is, hogy meghallgathassák a mezőgazdasági előadásokat.

Délben, a Petőfi Sándor-gazdakörben a baracspusztaiak ebéden látták vendégül a látogatókat. Az ebéden *Milotay István, Endre László, Timár Ambrus* szólalt fel s a házhoz jutott gazdák nevében pedig *Kis István* mondott köszönetet.

Ebéd után kint állunk a mosolygó, ünneplő sokadalomban. Egy őszbajuszú gazda áll előttem *G. Bagó Lajos*, mellette pedig a fia, ifj. *G. Bagó László.* Az egyik a mult, a másik a jelen.

Az öreg *G. Bagó* ezt mondja előttem a fiának:

— Te már beleszületted ebbe a jó, új világba. Édes fiam, amikor én olyan idős voltam mint te, *senki nem törődött a falusi szegénységgel.* Senkinek sem jutott eszébe, hogy egészségházakat adjanak a népnek, meg hogy családiházakat építsenek. Engedték, hogy a legmagyarabb magyarok ezrével vándoroljanak ki Amerikába. Milyen nagy kár pedig azért a sok magyarért, aki kint él s még tartani kell attól is, hogy felszívja őket a messzi idegenség. Fiam, becsüld meg azt a gondoskodást, amit most a falu népének adnak, mert úgy van az, ahogy a főtisztelendő úr mondta: *csoda.*

Majd hosszan nézett maga elé, aztán elgondolkozva tette hozzá:

— Az!

Díószeghy Miklós